

Jakmile si její oči opět zvykly na světlo, spatřila nad střechami na západní straně nejvyšší ze všech bílých zdí – nezměrně vysokou – zvrásněnou záclonu jasu, jež sahala do půlky oblohy. Suttu stála, mrkala a zírala na ni. Byl to mrak? Sopečný výbuch? Polární záře za denního světla?

„Matka,“ pravil malý, bezzubý chlapík s kůží hnědou jako zem, který vezl trakař se třemi koly a zubil se na ni z ulice.

Suttu na něj zamrkala.

„Matka Erehy,“ vysvětloval a ukazoval na stěnu světla. „Silong. He?“

Hora Silong. Na mapě nejvyšší bod pohoří Vysoké prameny a zároveň Velkého kontinentu Aky. Ano. Když pluli po řece, stoupající terén ji zakrýval. Odtud byla vidět snad její horní polovina, pilovitá záře, nad kterou se vznášel ještě vzdálenější, obrovitý, nadpozemský, rohu podobný štít, napůl se rozplývající ve zlatém slunečním světle. Z temene hory vlály ve věčném větru tenké praporečky sněhu.

Zatímco Suttu a muž s trakařem hleděli na horu, zastavovali se vedle nich další lidé, aby jim s hleděním pomohli. Tak to alespoň Suttu připadalo. Oni všichni věděli, jak Silong vypadá, a tím

pádem jí mohli pomoci ji uvidět. Vyslovovali jméno hory a nazývali ji Matkou, a přitom ukazovali na třpytící se řeku dole pod ústím svažité ulice. Někdo z nich řekl: „Možná byste se na Silong ráda vypravila, yoz?“

Byli malí a hubení, s naducanými tvářemi a úzkýma očima horalů, měli zkažené zuby, záplátované šaty, ruce hubené a drobné a chodidla zhrublá zimou a drobnými oděrkami. Jejich pleť měla zhruba stejný odstín hnědi jako její.

„Tam nahoru?“ Pohlédla na ně, jak se všichni usmívají, a proti své vůli se usmála také. „Proč?“

„Na Silong žije člověk věčně,“ řekla sukovitá žena s ruksakem něčeho, co vypadalo jako kousky pemzy.

„Jeskyně,“ pravil muž se žlutou, zjizvenou tváří. „Jeskyně plné bytí.“

„Dobrý sex!“ prohlásil muž s trakařem a všichni se rozesmáli. „Sex, který trvá tři sta let!“

„Je to moc vysoko,“ namítla Suttu, „jak by se tam mohl někdo vypravit?“

Všichni se zašklebili a řekli: „Vzduchem!“

„Mohlo by tam přistát letadlo?“

Brebentění, vrtění hlavami. Sukovitá žena prohlásila: „Nikde,“ žlutý muž řekl: „Žádná letadla,“

a muž s trakařem pravil: „Po tři sta letech sexu umí každý létat!“ A potom najednou ten rozchechtaný hlouček umlkl, všichni zakolísali jako stíny a vytratili se. Nezbyl tu nikdo kromě muže s trakařem, který už byl v půli cesty dolů ulicí, a Suttu, která zírala na dohlížitele.

Na lodi jej nevnímala jako nijak zvlášť velkého, ale tady se tyčil do hrozivé výšky. Jeho pleť, jeho svaly byly jiné než u zdejších lidí, hladké, tuhé a rovné, jako z plastu. Jeho modro-hnědá halena a přiléhavé kalhoty byly čisté a nažehlené a podobaly se uniformám kdekoli, na kterékoli planetě. Nepatřil do Okzat-Ozkatu o nic víc než Suttu. Byl tu cizincem, mimozemšťanem.

„Žebrání je nezákonné,“ řekl.

„Já jsem nežebrala.“

Po kratičké pauze pravil: „Nechápete. Nepovzbuzujte žebráky. Jsou to parazité naší ekonomiky. Rozdávání almužen je ilegální.“

„Nikdo nežebрал.“

Krátce kývnul, jak měl ve zvyku – dobrá tedy, varoval jsem vás – a otočil se k odchodu.

„Vřelé díky za vaše šarmantní a zdvořilé chování!“ pravila Suttu ve své rodné řeči. Ach, špatně, špatně. Nemá být co sarkastická v žádném jazyce,

dokonce ani když si toho dohlížitel nevšímá. Je sice nesnesitelný, ale to ji neomlouvá. Jestli zde chce nasbírat nějaké informace, musí si zachovat přízeň místního úřednictva; jestli se tu má cokoli dozvědět, nesmí odsuzovat. Staré motto snovačů: *Názor zabíjí schopnost vnímat.* Možná byli tamti lidé skutečně žebráci a jenom si ji oťukávali. Jak to mohla vědět? Nevěděla nic, nic o tomhle místě, o těchhle lidech.

Vyrazila na cestu, aby se seznámila s Okzat-Ozkatem, a pokorně se rozhodla nedělat si na toto místo vůbec žádný názor.

Moderní budovy – věznice, obvodní i místní prefektura, zemědělský, kulturní a báňský úřad, pedagogická škola, gymnázium – vypadaly stejně jako všechny podobné budovy v jiných městech, které kdy viděla: hladké, masivní kvádry. Tady byly jen dvě nebo tři patra vysoké, ale vyčnívaly nad okolím podobným způsobem jako dohlížitel. Zbytek města byl drobný, nepatrný, špinavý, křehký. Nízké zdi domů natřené lazurní červenou nebo oranžovou barvou, ležatá okna posazená vysoko pod okapy, střechy z červených nebo olivově zelených tašek, po jejichž hranách běžely vzhůru zdobné kudrlinky a jejichž cípy držela a vytahova-

la v zubatých tlamách vzhůru fantastická keramická zvířata; obchůdky, jejichž vnitřní i vnější zdi beze zbytku pokrývaly nápisy ve starých ideogramech přetřené bílou barvou, ale prosvítající skrze ni, takže byly prapodivně, podprahově čitelné. Strmé uličky dlážděné břidlicí a schody vedoucí k zamčeným dveřím natřeným červeno-modře a přetřeným bělobou. Dílny pod širým nebem, kde muži vyráběli provazy či štípali kámen. Úzká políčka mezi domy, kde stařeny ryly, okopávaly, pely a nebo měnily dráhy, jimiž protékala voda v miniaturních zavlažovacích systémech. Něco málo aut dole v přístavních docích a na parkovištích před velkými bílými budovami, ale v ulicích všude jen pěší, trakaře a dvoukoláky. A také, k Suttyně potěšení, karavana přijíždějící do města z venkova: velké eberdin, jež táhly dvoukoláky s plátěnými stanovými vršky s lemy pošitými zelenými třásněmi, a dvě ještě větší eberdin – velké jako poníci – se zvonci upevněnými ve smetanové vlně na krku, a na každé z nich jezdce v dlouhém rudém kabátě, sedící netečně ve vysoké rozsoše sedla.

Karavana minula průčelí Obvodní prefektury – drobný, živý, cinkající střípek minulosti kradoucí

se pod prázdňým pohledem budoucnosti. Ze střechy prefektury vyřvávala motivační hudba prokládaná výzvami a varováními. Suttu sledovala karavanu několik bloků a pozorovala, jak zastavuje u paty jednoho z dlouhých schodišť. Kolemjdoucí na ulici se také zastavovali, opět v tom přívětivém duchu, jako by Suttu pomáhali se dívat, ačkoli k ní nepromluvili ani slova. Z vysoko položených červeno-modrých dveří nad schodištěm vyšli lidé a scházeli dolů, aby přivítali jezdkyňe a vynesli nahoru zavazadla. Hotel? Nebo přijeli majitelé domu?

Suttu vyšplhala uličkou zpět k jednomu obchodu, jež minula ve výše položené části města. Jestli předtím dobře pochopila znaky vyvedené kolem dveří, prodávaly se tam vodičky, masti, vůně a něco ohledně plodnosti. Když si půjde koupit mast na ruce, mohla by tím získat čas, aby přečetla některé z nápisů, jež pokrývaly všechny zdi od podlahy až ke stropu, všechny ve starém, ilegálním písmu. Nápisů na průčelí obchodu byly přetřeny bělobou a přemalovány písmeny moderní abecedy, ta však dostatečně vybledla na to, aby Suttu dokázala rozpoznat některá slova pod nimi. Právě tam předtím rozeznala slova

„vůně, ku plodnosti“. Nejspíš parfémy a – co? Ku plodnosti? Možná přípravky na zlepšení plodnosti? Vešla dovnitř.

Okamžitě ji obklopil oblak vůní – silných, sladkých, ostrých, podivných. Bylo tam přítmi a čpělo to tam. Měla zvláštní pocit, že se piktogramy a ideogramy, jejichž výrazné černé a tmavomodré tvary pokrývají zdi, pohybují – nikoli trhaně jako písmo viděné skrz přimhouřená víčka, nýbrž rovnoměrně, pravidelně, jako kdyby se jemně nafukovaly a zase smršťovaly, jako kdyby dýchaly.

Místnost měla vysoký strop a světlo dovnitř pronikalo jako obvykle vysoko posazenými okny; stěny lemovaly skříně plné malých šuplíčků. Když Sutti přivykla šeru, všimla si, že za pultem po levé straně stojí drobný stařec. Za jeho hlavou se na zdi docela jasně rýsovaly dva znaky. Automaticky je přečetla a víceméně naráz jí v hlavě vytanula pestrá směs jejich rozmanitých významů: *význačný / vrchol / plstěný klobouk / pohlížet dolů / vyrazit vzhůru a dva / dualita / strany / bedra / spojit / oddělit.*

„Yoz a deyerienduin, mohu vám nějak pomoci?“

Zeptala se, jestli nemá mast či balzám na vyschlou pokožku. Majitel krámků přátelsky přikývl

a začal něco hledat v tisíci šuplících s pokojnou sebejistotou člověka, který ví, že nakonec najde, co hledá, podobně jako předtím Iziezi u svého stolu.

Sutty tím získala čas ke čtení písma na zdech, ale ona znepokojuje iluze pohybu nepomíjela a Sutty nedokázala najít v nápisech valný smysl. Jak se zdálo, nebyly to reklamní slogany, jak původně předpokládala, nýbrž recepty, zaříkadla či citáty. Spousta toho byla o výhoncích a kořincích. Znak, který znala ve významu krev, ale psaný s jiným podznakem pro živly, což by mu mohlo dávat význam lymfy nebo mízy. Obraty jako „pět pochází ze tří, tři z pěti“. Alchymie? Lékařství, předpisy, zaříkadla? Věděla jen to, že toto jsou stará slova, staré významy, že vůbec poprvé čte minulost Aky. A že jí vůbec nedává smysl.

Majitel krámku – soudě podle jeho výrazu – našel zásuvku, jež se mu zamlouvala. Nějakou chvíli do ní spokojeně zíral, potom z ní vytáhl neglazovaný hliněný džbánek a postavil jej na pult. Nato se vrátil k řadám neoznačených zásuvek a jemně je otevíral a zavíral, dokud nenašel další, nad kterou souhlasně přikývl. Otevřel ji a hleděl do ní, po chvíli z ní vytáhl krabičku z pozlaceného papíru. S tou zmizel vzadu v krámku. Za okamžik

se vrátil s krabičkou, malou dózou glazovanou zářivými barvami a lžičkou. Vyrovnal je všechny tři vedle sebe na pultě. Lžičkou cosi nabral z neglazované dózy a dal to do té glazované, otřel lžičku do rudé tkaniny, kterou vytáhl zpod pultu, vmíchal do glazované dózy dvě lžičky jemného, mastku podobného prášku ze zlaté krabičky, a začal směs s touž poklidnou trpělivostí mísit. „Po tomhle bude kůra zcela hladká,“ pravil měkce.

„Kůra...?“ opakovala Suttý.

Usmál se, odložil lžičku a přejel si dlaní po hřbetu druhé ruky.

„Tělo je jako strom?“

„A,“ odpověděl, stejně jako předtím Akidan.

„A.“ Znělo to jako souhlas, ale s určitými výhradami. Bylo to ano, ale ne úplně ano. Nebo: ano, ale tohle slovo nepoužíváme. Nebo: ano, ale o tomhle není třeba mluvit. ‚Ano‘ s možností úniku, se škvírou.

„Uprostřed temného mraku sestupujícího z oblohy... rozvětvený... dvojramenný...?“ pokoušela se Suttý nahlas přečíst vybledlý, avšak skvostně vyvedený nápis vysoko na zdi.

Majitel krámku hlučně udeřil dlaní o pult a druhou se plácl přes ústa.

Sutty nadskočila.

Zírali na sebe. Stařec zvolna nechal ruku klesnout. Zdálo se, že navzdory té překvapující reakci není nijak zneklidněn. Dokonce se lehce usmíval. „Ne nahlas, yoz,“ zamumlal.

Sutty na něj ještě chvíli hleděla a pak zavřela ústa.

„Pouhá stará výzdoba,“ pravil majitel krámku. „Staromódní výmalba. Puntíky a křivky, které nedávají smysl. Tady všude bydlí staromódní lidé. Necháávají si tuhle starou výzdobu, namísto aby vymalovali zdi čistě, bíle. Bílé a tiché zdi. Mlčení je jak padlý sníh. Nuže, yoz a vážená zákaznice, tato mastička dovolí kůži zlehka dýchat. Vyzkoušíte ji?“

Ponořila špičku prstu do dózy a rozetřela si trochu světlé masti v dlaních. „Ach, to je velice příjemné. A jaká nádherná vůně. Jak se to jmenuje?“

„Ta vůně, to je bylina immimi, ta mast je mé tajemství, a cena za to – nic.“

Sutty právě držela v ruce dózu a obdivovala ji; byl to dozajista kousek ze starých časů, email na tlustém skle, víčko přesně zapadalo, prostě malý klenot. „Ó, to ne, ne, ne,“ řekla, ale stařec pozvedl sepjaté ruce stejně jako předtím Iziezi a sklonil hlavu tak důstojně, že jakékoli další pro-

testy byly zbytečné. Opětovala jeho gesto. Potom se usmála a zeptala se: „Proč?“

„...*dvojramenný stromoblesk ze země roste,*“ odtušil stařec téměř neslyšně.

Po chvílce vzhlédla vzhůru k nápisu a viděla, že končí slovy, jež stařec právě vyřkl. Jejich pohledy se opět setkaly. Potom se stařec ztratil v temné zadní části krámků a Suttý se ocitla opět venku na ulici, mhouřila oči ve slunečním jasnu a v ruce svírala dar.

Cestou zpět strmými, spleťnými uličkami k hostinci přemítala. Vypadalo to, že nejprve Mobil, potom dohlížitel a teď i mastičkář nebo kdo to vlastně byl, ti všichni ji pohotově a snadno zapojili do své hry a začlenili do svých plánů, aniž jí sdělili, jaké plány to jsou. Běžte a najděte lidi, kteří znají příběhy, a podejte mi o nich zprávu, řekl Tong. Vyhýbejte se disidentským zpátečníkům a podejte mi o nich zprávu, řekl dohlížitel. A pokud šlo o dárek od mastičkáře: byl to úplatek za mlčení, nebo odměna za mluvení? To druhé, pomyslela si. Ale opravdu jistá si byla jenom jedním: že na to, aby dělala to, co dělá, a nevystavovala přitom nebezpečí sebe nebo jiné, toho ví prostě zoufale málo.

Vláda této planety, ve snaze dosáhnout technologické vyspělosti a intelektuální svobody, postavila minulost mimo zákon. Suttu nepodceňovala nevraživost Akanského korporátního státu vůči „staré výzdobě“ a tomu, co znamenala. Pro tuto vládu, jež prohlašovala, že se osvobodí od tradic, zvyklostí a historie, byly všechny staré obyčeje, úhly pohledu, způsoby, manýry, myšlenky a morality zdrojem zhoubné nákazy, hnijící mršinou, jež měla být spálena nebo zakopána do země. Písmo, které bylo jejich nositelem, mělo být sprovazeno ze světa.

Pokud se vzdělávací nahrávky a historická skoreálová dramata, jež Suttu studovala v hlavním městě, zakládala na pravdě – a ona se domnívala, že se na ní alespoň zčásti zakládají –, pak byli ještě během života nynějších obyvatel rozmačkáni pod zdmi chrámů jejich současníci, muži i ženy. Byli upáleni zaživa i s knihami, jež se pokoušeli zachránit, uvěznění na doživotí za anachronickou rozvratnou činnost a zpátečnickou ideologii. Nahrávky a dramata tuto válku proti minulosti glorifikovaly, vyprávěly o bombardování, upalování a planýrování nekompromisně hrdinskou rétorikou. Hrdinní mladí mužové a ženy se vymaňovali

z područí hloupých rodičů, intrikářských kněží, pověřčivých učitelů a reakcionářských štváčů a nekompromisně pálili zkázonosné lesy omylů, na jejichž místa dosazovali zdravé sady – udali zvrhlého profesora, jenž ukrýval pod postelí slovník ideogramů – vyhodili do povětří nestvůrné úly, v nichž byl uskladněn jed nevědomosti – prohnali se traktory skrze chatrné pověřčivé rituály – a potom, ruku v ruce, vedli své spoluvýrobce-spoluspotřebitele, aby se přidali k pochodu ke hvězdám.

Za touto falešnou a nafouklou rétorikou se skrývalo skutečné utrpení, skutečné vášně. Na obou stranách. Tohle Suttý věděla. Byla dítětem násilí, jak pravil Tong Ov. Přesto pro ni bylo stále obtížné – a vnímala to jako trpkou ironii – nezapomínat, že tady to bylo úplně naopak, než jak to znala ona, byl to negativní otisk: zde nebyli věřící pronásledovateli, nýbrž pronásledovanými.

Ale přesvědčení věřící byli všichni, na obou stranách. Světský terorista nebo zbožný terorista, jaký je v tom rozdíl?

Jedinou věcí, která jí v nekonečné propagandě Ministerstva informací a Ministerstva poezie přišla neobvyklá, bylo to, že se hrdinové

exemplárních příběhů vyskytovali zpravidla v párech – bratr a sestra, snoubenci, manželé. Pokud šlo o pár v sexuálním smyslu, pak byl vždy heterosexuální. Akanská vláda byla svým odporem k ‚deviaci‘ chorobně posedlá. Tong v tomto směru Suttý varoval hned po jejím přiletu: „Musíme se podřídit. Žádné diskuze, žádné otázky nejsou možné. Cokoli, co by mohlo být považováno za sexuální návrh vůči osobě stejného pohlaví a jako takový i nahlášeno, je těžký zločin. Jak otravné a jak smutné. Takoví chudáci!“ Vzdychl nad utrpením úzkoprsých puritánů, nad jejich utrpením a krutostí.

Suttý jeho varování prakticky nepotřebovala, protože s lidmi jakožto jedinci se stýkala jen zřídkakdy, ale samozřejmě se jej držela; bylo také součástí jejího prvního krutého zklamání, prvním odstrašujícím zážitkem. Staré akanské zvyklosti a jazyk, kterým se naučila na Zemi, ji přivedly k domněnce, že přiletí do společnosti, která je ve věcech sexu tolerantní a v níž je jen slabá nebo vůbec žádná genderová hierarchie. V tom koutě Země, odkud Suttý pocházela, byla společnost stále ještě vtěsnaná do společenských a genderových kast, které

unistické misogynství a netolerance ještě víc utužily. Žádné místo na Zemi nebylo úplně mimo tento stín, dokonce ani Zóny ne. Jeden z důvodů, proč se Sutti specializovala na Aku, proč se naučila zdejší jazyky, byl ten, že si s Pao přečetly zprávu prvních Pozorovatelů, že akanská společnost není hierarchicky uspořádána na základě odlišnosti pohlaví a že heterosexuality není povinná, dokonce ani privilegovaná. Ale tohle všechno se změnilo, absolutně se to změnilo během těch let, kdy Sutti cestovala ze Země na Aku. Po příletu se musela vrátit ke staré obezřetnosti, opatrnosti a sebeovládání. A čekala na ni stará nebezpečí.

Takže, proč se ji všichni snažili tak pohotově zabrat pro sebe, využít ji? Stěží se mohla považovat za nějaké výjimečné eso v rukávu kohokoli z nich.

Tongovy důvody byly navenek prosté: skočil po první příležitosti poslat někoho bez dozoru ven z města a vybral si ji, protože uměla staré písmo a řeč a bude vědět, co našla, až to najde. Ale jestli to najde, co s tím má udělat? Byl to přece kontraband. Zakázané zboží. Protikorporátní buřičství. Tong jí přece předtím řekl, že je správné vymazat fragmenty starých knih získané z ansiblového

přenosu. A teď po ní chtěl, aby takový materiál zaznamenávala?

Pokud šlo o dohlázeitele, ten prostě manipuloval se všemi kolem sebe. Pro středně vysoko postaveného kontrolora kulturní korektnosti musí být vzrušující, když narazí na opravdovou vesmířanku, skutečnou Pozorovatelku Ekumenu, které může dávat rozkazy: nemluvte s parazity společnosti – neopouštějte město bez dovolení – podejte zprávu šéfovi, tedy mně.

A co mastičkář? Nemohla se zbavit dojmu, že věděl, kdo Suttý je, a že jeho dar měl jakýsi význam přesahující rámec pouhé zdvořilosti k cizince. Těžko říci jaký.

Pokud Suttý dovolí komukoli z nich, aby jí ovládal, pak by tím mohla vzhledem k neznalosti poměrů napáchat škodu. Ale pokud se pokusí udělat cokoli smělého a rázného na vlastní pěst, nadělá tím škodu téměř určitě. Musí postupovat pomalu, čekat, pozorovat, učit se.

Tong jí sdělil kódový výraz, který má použít ve zprávě v případě, že nastanou problémy: ‚odvíjet se od něčeho‘. Ale ve skutečnosti žádné problémy neočekával. Akané své mimozemské hosty milovali – byli pro ně kravami, z nichž dojili mléko

vyspělých technologií. Nedopustili by, aby se Suttu dostala do nebezpečí. Nesmí se nechat paralyzovat vlastní opatrností.

Jestli dohlížitel hřímal něco o zvířeckých domorodcích, určitě ji tím chtěl jenom vystrašit. Okzat-Ozkat byl bezpečným, až dojemně bezpečným místem k životu. Bylo to malé, chudé provinční městečko, které akanský pokrok vlekl za sebou v hluboké brázdě, již do světa vyrýval, ale které za ním zůstávalo ještě dost pozadu na to, aby si dokázalo uchovat potrhané zbytky starého způsobu života – staré civilizace. V Korporaci se nejspíš shodli na tom, že sem návštěvu z jiných světů pustí právě proto, že je to takový zapadákov, neškodná, pitoreskní díra. Tong sem Suttu poslal v předtuše či naději, že vyhrabe zpod monolitického, jednohla-
sého příběhu o úspěchu moderní Aky nějaké stopy toho, čeho si cenil Ekumen: výjimečné povahy národa, jeho způsobu existence, jeho historie. Akanský korporátní stát chtěl tohle všechno zapomenout, ukryt, zakázat, pohřbít, a kdyby tu Suttu cokoli zjistila, představitelé státu by tím nebyli nadšeni. Ovšem doby pohřbívání a upalování zaživa už skončily. Nebo ne? Dohlížitel mohl křičet a šikarovat, ale co mohl komu udělat?